

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum angeli, vel dæmones habeant corpora sibi naturaliter vnita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

quandoque annuntiatores veritatis: & ideo Deus in testimonium veritatis per eos annuntiare miracula facit, quod de demonibus dici non potest.

AD VLTIMUM, Quod in contrarium obijcitur dicendum, q̄ tempore Antichristi diaboli potestas soluenda dicitur, inquam ei multa facere permittentur quæ modo non permittuntur: vnde & operabitur multa ad eorū seductionē, qui hoc meruerunt, non acquiescendo veritati. Operabitur autem quædam præstigiöse, in quibus nec erit verus effectus, nec miracula. Operabitur etiam quædam per veram corporum immutationē, in quibus si erunt veri effectus, non tamen vera miracula, quia erunt per causas naturales operata. Quæ etiam mendacia dicuntur quantum ad intentionem facientis, qui per huiusmodi mirabilia opera inducit homines ad credendum mendacijs.

ARTICVLVS VI.

Vtrum angeli & demones habeant corpora naturaliter sibi vnita.

SE X T O quæritur vtrum angeli, & demones habeant corpora naturaliter sibi vnita. Et videtur quod sic. In quolibet enim animali est corpus naturaliter spiritui unitum: sed angeli, & demones sunt animalia: dicit enim Greg. in homi. Epiphanię, quod Iudæis tanquam ratione utentibus rationale animal. id est, angelus annuntiare debuit. De demonibus vero dicit Aug. in 3. super Gene. ad literam. Demones aerea sunt animalia, quia corpora aereorum natura vigent, ergo angeli, & demones habent corpora naturaliter sibi vnita.

¶ 2 Præter. Orig. dicit in Petiarchon, quod nulla substantia spiritalis sine corpore esse potest, nisi solus Deus. Cum ergo angeli, & demones sint substantiæ creatæ, videtur quod habeant corpora naturaliter sibi vnita.

¶ 3 Præter. Phantasia, & irascibilis, & concupiscibilis sunt vires organice viuentes: hæc autem sunt in demonibus, & eadem ratione in angelis: dicit enim Diony. 4. capitu. de Diu. no. quod malum demonis est furor irascibilis, concupiscentia amoris, & phantasia proterua, ergo habent corpora naturaliter sibi vnita.

¶ 4 Præter. Aut angeli sunt cõpositi ex materia, & forma, aut non si sunt cõpositi ex materia, & forma, oportet eos esse corpora: cum, n. materia in se cõsiderata sit una, quia nõ diuersificatur nisi p̄ formas, oportet q̄ omnium diuersorum materiam habentium, intelligant diuersæ formæ in diuersis partibus materiæ receptæ. Nam s̄m idem materia diuersas formas recipere non p̄t, diuersitas aut̄ partu, intelligi non potest in materia sine eius diuisione, nec diuisio sine dimensione, quia sine quantitate substã

ria indiuisibilis est, vt d̄r in libro Physic. ergo oportet q̄ omnia habentia materiam habeant dimensionem, & per consequens corpora. Si aut̄ non sunt cõpositi ex materia, & forma, aut sunt formæ per se stantes, aut formæ corporibus vnitæ: si sunt formæ per se stantes, oportet q̄ non habeant esse ab alio causatum, cum, n. forma sit essendi principiu in quã tuõ hmõ, illud quod est forma tantum, non habet esse causatum, sed solum est alijs causa essendi. Si autem sunt formæ corporibus vnitæ, oportet quod habeant corpora naturaliter sibi vnita: vniõ enim formæ, & materiæ est naturalis. relinquatur ergo quod oportet vnum istorum trium ponere, scilicet quod angeli sint corpora, uel sint substãre increa-

ta, uel habeant corpora naturaliter vnita, sed prima duo sunt impossibilia. ergo tertium est ponendum.

¶ 5 Præter. Forma, in quantum huiusmodi, est s̄m quantum aliquid formatur. id ergo quod est forma tantum, est formans nullo modo formatum, quod est solus Deus, qui est species prima, a qua oia sunt speciosa, vt dicit Aug. 8. de Ciu. Dei. ergo angeli non sunt formæ tantum, & ita sunt formæ corporibus vnitæ.

¶ 6 Præter. Sicut anima non potest operari aliquem effectum in exterioribus corporibus nisi medijs instrumentis: ita nec angelus nisi corporalibus aliquibus virtutibus, quibus vtitur velut instrumentis. Sed anima ad exercendas suas operationes habet corporea organa naturaliter sibi vnita, ergo & angeli.

¶ 7 Præter. Primus motus in corporibus est quod mouetur corpus a substantia incorporea. Primus autem motus est moueris seipsum, vt h̄r in 8. Physic. quia quod per se est, prius est eo quod per aliud est, ergo quod immediate mouetur a substantia incorporea mouetur sicut motum ex se. sed hoc non p̄t esse, nisi substantia incorporea mouens sit corpori naturaliter vnita. cum ergo angeli & demones moueant immediate corpora, vt supra dictum est, videtur quod habeant corpora naturaliter sibi vnita.

¶ 8 Præter. Nobilitas habet vitam quod viuunt & viuificat, quã quod viuunt tantu, sicut perfectius est lux in eo quod lucet & illuminat, quã in eo quod tantu lucet: sed anima humana viuunt & viuificat corpus naturaliter sibi vnitum, ergo & angelus nõ minus nobiliter viuunt quã anima.

¶ 9 Præter. Omnis motus corporis diuersimode moti, est moti moueris seipsum, quia qd̄ mouet motu tñ, non videtur esse mouens seipsum, ut d̄r in 8. Physic. sed corpus celeste mouetur diuersis motibus, vnde planetæ ab astrologis quandoq; dicuntur recti, quandoque retrõgrad, quandoq; stationarij. ergo motus superiorum corporum est mobilium mouentium seipsa, & sic corpora illa sunt cõposita ex substantia corporali & spiritali: sed illa spiritalis substantia nõ est anima humana, nec est Deus, ergo est angelus. angelus ergo habet corpus naturaliter sibi vnitum.

¶ 10 Præter. Nihil agit vltra suam speciem, sed corpora celestia causant uitam in istis inferioribus, vt patet in animalib. ex putrefactione generatis per virtutem celestium corporum. cū ergo substantia viuens sit nobilior non uiuente, ut dicit Aug. in lib. de Vera Relig. videtur quod corpora celestia habeant uitam, & ita habeant substantias spirituales sibi naturaliter vnitas, & sic idem quod prius.

¶ 11 Præter. Primum mobile est corpus celeste: Sed Philosoph. probat in 8. Physic. q̄ omnia mota reducuntur ad primum mobile, quod ex se mouet, ergo celum est ex se motum. ergo est cõpositum ex corpore moto, & mouente immobili, qd̄ est substantia spiritalis, & sic idem quod prius.

¶ 12 Præter. Secundum Dionysij. 7. cap. de Diu. no. supremum inferioris naturæ semper attingit ad infimum naturæ superioris, diuina sapientia res taliter ordinante: sed supremum in natura corporali est corpus celeste, cum sit nobilissimum corporum, ergo attingit ad naturam spiritualem, & ei vnitur, & sic idem quod prius.

¶ 13 Præter. Corpus celi est nobilior corpore humano, sicut perpetuū corruptibilis: sed corpus humanu est unitu naturaliter substantiæ spiritali, ergo multo magis

Homil. 10. in euã. cir. prin cipium.

Lib. 3. c. 10. in princip. tom. 3.

Lib. 1. c. 6. in fine tom. 4.

Cap. 4. pag. 3. medio.

Lib. 1. c. 6. in fine tom. 3.

to magis corpus celeste, cum nobilioris corporis sit nobilior forma, & sic idem quod prius.

¶ 14 Præ. Inuenimus quã animalia ex terra formata, sicut homines & bestias, quã ex aquis, ut pisces & volatilia, ut patet Gene. i. ergo & quãdam erunt aerea, & quãdam ignea, & celestia: hæc autem non sunt alia quã Angelus & demones, quia cum illa sint nobiliora corpora, oportet in eis esse nobiliora animalia, ergo angeli & demones sunt animalia, & ita habent corpora naturaliter unita.

¶ 15 Præ. Hoc idem uidetur per Platonem qui in Thimæo ponit esse quoddã animal terrena soliditate firmatum, quoddã uero liquoribus accommodatum, quoddã autem aeri vagum, aliud diuinitate plenum, quod non potest intelligi nisi angelus. ergo angelus est animal, & sic idem quod prius.

¶ 16 Præ. Nihil mouetur nisi corpus, ut probatur in 6. Physic. sed angelus mouetur, ergo uel est corpus, uel habet corpus naturaliter sibi unitum.

¶ 17 Præ. Verbum Dei est nobilissimum quolibet angelo: sed uerbum Dei est corpori unitum, ergo non est contra dignitatem angeli si ponatur corpori naturaliter unitus.

¶ 18 Præ. Porphyrius dicit quod mortale additum in definitione hominis, separat nos a Diis, per quos non possunt nisi angeli intelligi. ergo angeli sunt animalia, & sic habent corpora naturaliter unita.

SED CONTRA, Damasc. dicit, quod angelus est substantia intellectualis, semper mobilis, arbitrio libera, incorporea.

¶ 2 Præ. In libro de Causis dicitur, quod intelligentia est substantia quæ non diuiditur. Et dicit ibi Côm. quod neque est magnitudo, neque super magnitudinẽ delata: sed angelus est intelligentia, quod pater per Dionysium qui uocat angelos diuinas mentes & diuinos intellectus. ergo Angelus nec est corpus nec corpori unitus.

¶ 3 Præ. Differentiã diuidentes Angelum ab anima, sunt unibile & non unibile corpori. si ergo angelus esset unitus corpori, in nullõ ab anima differret, quod est inconueniens.

¶ 4 Præ. Inuenitur quã substantia spiritalis, quæ dependet a corpore quantum ad principium & quantum ad finem, sicut anima uegetabilis & sensibilis: quãdam autem quæ dependet a corpore quantum ad principium, & non quantum ad finem, sicut anima humana, ergo erit quãdam quæ non indiget corpore, neque quantum ad principium, neque quantum ad finem, & huiusmodi non potest esse alia, quã angelus uel dæmon. Quod autem sit aliqua quæ indiget corpore quantum ad finem, & non quantum ad principium, non est possibile.

¶ 5 Præ. Quãdam forma est, quæ nec est anima nec spiritus, sicut forma lapidis: quãdam est quæ est anima, sed non spiritus, sicut forma bruti: quãdam quæ est anima & spiritus, sicut forma hominis. quãdam ergo erit, quæ erit spiritus, & non anima, & huiusmodi est angelus, & sic non est corpori unitus naturaliter, quod est de ratione animæ.

RESPON. Dicendum, quod circa substantias incorporeas ponẽdas antiqui diuersimodẽ processerunt. Quidam namque antiqui Philosophi dixerunt, nullam substantiã incorporeã esse: sed oēs substantias esse corpora, in quo etiam errore se quãdoque fuisse Augustinum confitetur in libro Conf. Hæc autem positio est etiam per Philosophos improbatã. Arist. autem hæc uia improbauit eã, quod oportet

A esse aliquam virtutem mouentẽ infinitam, alias motum perpetuum mouere non posset. Ostendit iterum, quod omnis uirtus in magnitudine est uirtus finita: unde relinquitur quod oporteat esse aliquam uirtutem penitus incorpoream, quæ continuitatem motus caufer. Iterum hoc probauit alio modo: quia actus est prius potentia, & natura, & tempore simpliciter loquendo: quamuis in uno aliquo quod de potentia exit in actum, potentia tempore præcedat: sed quia oportet quod in actum reducatur per aliquod ens actu, oportet quod actus sit simpliciter prior potentia etiam tempore: unde cum omne corpus sit in potentia, quod ipsius mobilitas ostendit, oportet ante omnia corpora esse substantiam immobilem sempiternam. Tertia autem ratio potest sumi ad hoc ex sententijs Platoniorum: oportet, n. ante esse determinatum & particulatum, præexistere aliquid non particulatum. Sicut si ignis natura particulariter, & quodammodo participatiue inuenitur in ferro, oportet prius inueniri igneam naturam in eo quod est per essentiam ignis: unde, cum esse & reliquæ perfectiones, & formæ inueniantur in corporibus quasi particulariter, per hoc quod sunt in materia recepta, oportet præexistere aliquam substantiã incorpoream, quæ non particulariter, sed cum qua dam uniuersali plenitudine perfectionem essendi in se habeat. Quod autem posuerunt sola corpora esse substantias, ex hoc decepti fuerunt, quod imaginationem transcendere intellectu non ualentes (quæ solum est corporum) ad substantias incorporeas cognoscendas quæ solo intellectu capiuntur, pertinere non ualuerunt. Alij uero fuerunt substantiam incorpoream ponentes: sed eam dixerunt esse corpori unitam, nec aliquam substantiam incorporeã inueniri, quæ non sit corporis forma. Unde ponebant ipsum Deum esse animam mundi, sicut de Varone dicit Aug. in septimo de Ciui. Dei, quod Deus est anima, motu & ratione mundum gubernans. Unde dicebat, quod totus mundus est Deus propter animã, & non propter corpus: sicut & homo dicitur propter animam sapiens, & non propter corpus. Et propter hoc gentiles toti mundo, & omnibus partibus eius diuinitatis cultum exhibebant. Sed hæc est positio per ipsos Philosophos est improbatã multipliciter. Primo quidem, quia uirtus unita alicui corpori ut forma, habet determinatã actionem, ex eo quod tali corpori unitur: unde, cum oporteat esse aliquod agens uniuersale influentiam habens per omnia corpora, eo quod primum mouens non potest esse corpus, ut supra ostensum est, relinquitur quod oportet esse aliquod incorporeum, quod nulli corpori est unitum: unde Anaxagoras posuit intellectũ immistũ, ut imperet, sicut dicitur in 3. Physic. Imperiũ n. est alicuius præminentis his, quibus imperat, & eis non subditi, nec ad ea obligati. secundo quia si qualibet substantia incorporea est corpori unita ut forma, oportet primum quod mouetur, mouere seipsum ad modum animalis quasi compositum ex substantia corporali, & spiritali. Mouens autem seipsum mouet se per uoluntatẽ, inquitur aliquid appetit: appetitus n. est mouens motum, appetibile autem est mouens non motum. oportet ergo supra substantiã corporeã cõiunctã corpori, esse aliquid aliud superius quod moueat eam, sicut appetibile mouet appetitum, & hoc oportet esse intellectualem bonũ: quia hoc est appetibile, quia est simpliciter bonum. Sensibile autem appetibile appetitur, quia est hoc, & nunc

12. Met.

Lib. 4. ca. 31. parum ante medium ca. mo 5.

Art. 1. huius quest. 2. 3. Physic. ca. 27. con. 2.

prima edum. quam intum, est fo- specio on sunt uniaz. liquem edian- lus nisi ritur ve as ope ter sibi

lib. 32. q. 1. de natu. a in fol. 5. a rinc. li. nu. eian.

ib. 6. a. cõ. 6. usque ad o. 10. 2.

a. predic. libus in c. e. differen. la non pro. u. a. fin. to. Inter ope. a. Arist. 1. a. fidei or. dox. ca. it. 3. a. propo. 10. 3. inter. pera Arist. 7. de diu. om.

ode mo. uct. vno. m. ut d. r. is mo. dicun. statio. est mo. illa sunt. tali: sed. ana, nec. bet cor.

corpo. is, ut pa. per uir. antia vi. g. in lib. elstia ha. rituales. us. Ste: Sed. ra redi. ei. ergo. itum ex. est sub.

ni. no. ad. taliter. orali. est. porum. uniuir.

umano. manio. go. magis.

ide 1. par. 31. art. 1.

3. Physic.

nunc bonum. Intellectuale autem bonum oportet esse incorporeum : quia nisi esset absque materia, non intelligeretur. Et ex hoc ipso oportet ipsum esse intelligens. Substantia enim qualibet est intelligens ex hoc, quod est materia immunis : oportet ergo supra substantiam coniunctam corpori, esse aliam substantiam superiorem incorpoream, uel intellectualem corpori non unitam. Et haec est probatio Aristoteli in 11. Me non enim potest dici, quod mouens seipsum, nihil desideret extra se: quia numquam moueretur. Motus enim est ad acquirendum aliquid extrinsecum aliquo modo. Tertio, quia cum mouens seipsum possit moueri & non moueri, ut dicitur in octauo Physicorum. si aliquid motum ex se continue mouetur, oportet quod stabilizetur in mouendo ab aliquo exteriori, quod est omnino immobile. Caelum autem, cuius animam dicebant Deum, videmus continue moueri: unde oportet supra illam substantiam, quae est anima mundi, si qua est, esse aliam superiorem substantiam, quae nulli corpori est coniuncta, quae est per seipsam subsistens. Illi autem qui posterunt omnem substantiam corpori unitam, ex hoc uidentur fuisse decepti, quod materiam credebant causam subsistentiam, & indiuiduationis in omnibus entibus, sicut est in rebus corporalibus. unde substantias incorporeas non credebant posse subsistere nisi in corpore, sicut etiam per modum obiectionis tangitur in commen. libro de Causis. His opinionibus abiectis, Plato, & Aristoteli, posuerunt aliquas substantias esse incorporeas, & earum quasdam esse corpori coniunctas: quasdam uero nulli corpori coniunctas. Plato namque posuit duas substantias separatas, scilicet Deum patrem totius uniuersitatis in supremo gradu: & postmodum mentem ipsius, quam uocabat paternum intellectum, in qua erant rerum omnium rationes, uel ideae ut Macrobius narrat. Substantias autem incorporeas corporibus unitas ponebat multiplices: quasdam quidem coniunctas caelestibus corporibus, quas Platonici Deos appellabant: quasdam autem coniunctas corporibus aereis, quas dicebant esse demones. Unde Augustinus in octauo de Ciuitate Dei introducit hanc definitionem demonum ab Apuleio datam, Demones sunt animalia mente rationalia, animo passiuo, corpore aerea, tempore eterna. Et omnibus praedictis substantiis incorporeis ratione sua sempiternitatis gentiles Platonici dicebant cultum diuinitatis exhibendum. Ponebant et ueliterius substantias incorporeas grossioribus terra corporibus unitas, terrenis scilicet & aqueis quae sunt animae hominum & aliorum animalium. Aristoteles autem in duobus cum Platone concordat, & in duobus differt. Concordat quidem in ponendo supremam substantiam, nec corpoream nec corpori unitam, & iterum in ponendo caelestia corpora esse animata. Differt autem in hoc, quod ponebat plures substantias incorporeas corpori non unitas, scilicet secundum numerum caelestium motuum. Et iterum in hoc quod non ponit esse aliqua animalia aerea, quod rationalius posuit. Quod patet ex tribus primo quidem, quia corpus mistum nobiliter est corpore elementari, & maxime quantum ad formam: quia elementa mistorum corporum materia sunt, unde oportet, quod substantia incorporea, quae sunt nobilissima forma, corporibus mistis uniantur, & non puris elementis. Nullum autem corpus mistum esse potest, in quo terra & aqua non magis abundant secundum materiae quantitatem, cum etiam superio-

ra elementa magis habeant de uirtute actiua, utpote magis formalia. Si autem haec in quantitate excederent, non seruaretur aliqua proportio debita mixtionis, quia superiora omnino uincerent inferiora. Et ideo non potest esse quod substantia incorporea uniantur ut forma corporibus aereis, sed corporibus mistis, in quibus materialiter superabundet terra & aqua. Secundum quia corpus homo geneum & uniforme, oportet quod habeant eandem formam in toto & in partibus: totum autem aereis corpus uidemus esse unius naturae. Unde oportet si substantia aliqua spiritalis aliquibus partibus aereis uniantur, quod etiam toti aeri uniantur. Et sic totus aer erit animal, quod irrationabiliter dici uideretur, quantum & hoc quidem antiqui ponere, ut dicitur in primo de Anima, qui dicebant aerem totum esse plenum dijs. Tertio, quia si substantia spiritalis non haberet in se aliam potentiam quam intellectum & uoluntatem, frustra corpori uniantur, cum haec operationes absque corpore compleantur, omnis enim forma corporis corporaliter aliquam actionem efficit. Si autem habent alias potentias, quod uidentur Platonici sensisse de demonibus, dicentes eos esse animo passiuos, cum tamen passio non sit nisi in parte animae sensitiua, ut probatur in 7. Physicorum, oportet quod tales substantiae corporibus organicis uniantur, ut actiones talium potentiarum per determinata organa exequantur. Tale autem non potest esse corpus aereum, eo quod non est figurabile. Unde patet quod substantiae spirituales non possunt aereis corporibus, naturaliter esse unitae. Vtrum autem aliquae substantiae incorporeae sint caelestibus corporibus unitae ut forma, Augustinus sub dubio relinquitur in secundo super Genesim ad litteram. Hieronymus autem asserere uidetur super illud Ecclesia primo, Lustras uniuersa per circuitum spiritus, & etiam Origenes, quod tamen a pluribus modernorum reprobatum uideatur, propter hoc quod cum numerus beatorum ex solis hominibus & angelis secundum scripturam diuinam constitutus, non possent illae substantiae spirituales nec inter hominum animas computari, nec inter angelos, qui sunt in corporeis, sed tamen Augustinus in Enchiridion, hoc est sub dubio relinquit sic dicens. Nec illud quidem certum habetur utrum ad eandem societatem, scilicet angelorum, pertineat sol, luna & cetera sidera, quamuis nonnullis lucida esse corpora, non cum sensu uel intelligentia uideantur, sed in hoc certissime a doctrina, tam Platonis, quam Aristotelis, doctrina fidei discordat, quod ponimus multas substantias penitus corporibus non unitas, plures quam aliquis eorum ponat. Quae quidem posito etiam rationabilior uidetur propter tria: primo quidem, quia sicut corpora superiora digniora sunt inferioribus, ita substantiae incorporeae corporibus sunt etiam digniores: corpora autem superiora intantum inferiora excedunt, quod terra habet comparationem ad caelum, sicut punctum ad sphaeram, ut astrologi probant. Unde & substantiae incorporeae (sicut Dionysius dicit in 14. cap. Caelestis hierarchiae) omnem multitudinem materialium specierum transcedunt quod significat Daniel septimo, cum dicitur, Milia milium ministrabant ei & decies milies centena milia assistebant ei, quod quidem affluentiae diuinae bonitatis concordat, ut scilicet quae nobiliora sunt illa copiosius, in esse producat. Et cum superiora ab inferioribus non dependant, nec ad ea limitentur eorum uirtutes, non oportet illa solum in superioribus ponere, quae per inferiores

12. 8. com. 29. tom. 2.

In lib. 10. & est de summo bono in ter princip. & medium.

Lib. 1. super Somn. & Sci. prionis non multa procul a principio libri.

Lib. 8. c. 16. para a principio tom. 3.

Lib. 12. metaph. c. 6. 30. & sequent. to. 3. Et 2. de celo. c. 6. 13. tom. 2.

floribus effectus manifestant. Secundo autem quia rerum naturalium ordine, inter naturas distantes multi gradus medij inueniuntur: sicut inter animalia & plantas inueniuntur quaedam animalia imperfecta, quae & cum plantis concitant quantum ad fixationem, & cum animalibus quantum ad sensum. Cum ergo substantia suprema, quae Deus est, a corporum natura maxime distet, rationale videlicet, quod multi gradus naturarum inter utraque inueniantur, & non solum illae substantiae quae sunt principia motuum. Tertio, quia cum Deus non solum vniuersalem prouidentiam de rebus corporalibus habeat, sed etiam ad res singulas eius prouidentia se extendat, in quibus interdum, ut dictum est, praeter ordinem causarum vniuersalium operatur, non solum oportet ponere substantias incorporeas Deo deseruietes. in vniuersalibus causis naturae quae sunt motus corporum celestium, sed etiam in alijs quae Deus particulariter in singulis operatur, & praecipue quantum ad homines, quorum mentes celestibus motibus non subiiciuntur. sic ergo, fidei veritate sequendo dicimus angelos & demones non habere corpora naturaliter vnita, sed omnino incorporeos, sicut Dionysius.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Augustinus in pluribus locis suorum librorum quantum ad corpora angelorum & demonum, absque assertionem uti Platonicorum sententia. Vnde & 21. de Ciuit. Dei vtramque opinionem persequitur de poena demonum tradans; & eorum scilicet qui dicebant demones aerea corpora habere, & eorum qui dicebant eos esse penitus incorporeos: Gregorius vero angelum animal appellat large sumpto animalis vocabulo, pro quolibet viuente.

AD SECVNDVM dicendum, quod Origines in pluribus Platonicorum opinionem sectator. vnde huius opinionis fuisse videtur, quod omnes substantiae creatae incorporeae sint corporibus vnita, quamuis etiam hoc non asserat, sed sub dubitatione proponat, aliam etiam opinionem tangens.

AD TERTIVM dicendum, quod Dionysius absque dubio angelos & demones incorporeos esse voluit, utitur autem metaphoricè nomine furoris & concupiscentiae pro voluntate inordinata, & nomine phantasiae pro intellectu errante in eligendo secundum, quod malus omnis est ignorans, ut Philosophus dicit in 3. Ethic. & Proverbio. 14. dicitur, Errant qui operantur malum.

AD QVARTVM dicendum, quod si angeli ponantur ex materia & forma compositi, non propter hoc oportet quod sint corporei ex ratione praedicta, nisi ponatur quod sit eadem materia angelorum & corporum. Posset autem dici, quod esset alia materia a materia corporum diuisa, non quidem dimensionis diuisione, sed per ordinem ad alterius generis formam, nam potentia actui proportionatur. Magis tamen credimus, quod non sint angeli ex materia & forma compositi, sed sint formae tantum per se stantes. Nec oportet, quod propter hoc non sint creati: forma enim est principium essendi ut quo aliquid est, cum tamen & esse formae, & esse materiae in composito, sit ab vno agente. Si ergo sit aliqua substantia creatura, quae sit forma tantum, potest habere principium essendi efficiens, non formale.

AD QVINTVM dicendum, quod secundum Philosophum in 2. Phisic. etiam in causis formalibus prius & posterius inuenitur: vnde nihil prohibet vnam formam per alterius forme participationem formari. Et sic ipse Deus qui est esse tantum, est quodammodo species omnium

A formarum subsistentium, quae esse participant, & non sunt suum esse.

AD SEXTVM dicendum, quod virtus angeli secundum naturam ordinem est superior, & per consequens vniuersalior quam virtus animae humanae. Vnde non poterat habere corporeum organum sibi sufficienter respondens ad actiones, quibus in exteriora corpora agit. Et ideo non debuit aliquibus corporeis organibus alligari, sicut anima per vniionem ligatur.

AD SEPTIMVM dicendum, quod mouens seipsum est primum inter mota, ratione mouentis immobilis. Vnde si mouens immobile moueat, siue corpus sibi naturaliter vnitum siue non, eadem prioritatis ratio manet.

B AD OCTAVVM dicendum, quod anima vnita corpori viuificat corpus non solum effectiue, sed formaliter. Sic autem corpus viuificare minus est quam per se viuere tantum, simpliciter loquendo. Nam anima hoc modo corpus viuificare potest, in quantum habet esse infinitum quod sibi & corpori potest esse commune in composito ex utroque. Esse autem angeli, cum sit altius, non potest hoc modo communicari corpori. Vnde viuuit tantum, & non viuificat formaliter.

AD NONVM dicendum, quod retrogradatio, quae videtur in planetis, & statio, & directio, non prouenit ex difformitate motus vnus & eiusdem mobilis: sed ex diuersis motibus diuersorum mobilium, vel ponendo eccentricos & epicyclos secundum Ptolemaum, vel ponendo diuersitatem motuum secundum diuersitates polorum, sicut alij posuerunt. Et tamen si etiam difformiter mouerentur caelestia corpora, per hoc non magis ostenderetur quod mouerentur a motore voluntario coniuncto, quam quod a separato.

AD X. dicendum, quod corpora caelestia et si non sint animata, mouentur a substantia viuente separata, cuius virtute agunt: sicut instrumentum virtute principalis agentis, & ex hoc causant in inferioribus vitam.

AD XI. dicendum, quod Philosophus demonstrationes suas ad duas conclusiones sub diuisione terminat, scilicet quod mobilia vel reducuntur statim ad mouens immobile, vel ad mouens seipsum, cuius vna pars est mouens immobile: quauis ipse magis secundam partem praeligere videatur. Si quis tamen primam partem eligat, nullum inconueniens ex suis demonstrationibus sequetur.

D AD XII. dicendum, quod id quod est supremum in corporibus, attingit ad infinitum spiritualis naturae per aliquam participationem proprietatis eius: sicut per hoc quod est incorruptibile, non autem per hoc quod est vnitum.

AD XIII. dicendum, quod corpus humanum quantum ad materiam ignobilius est caelesti corpore: sed corpus humanum formam habet nobiliorē, si corpora caelestia sunt inanimata. Nobiliorē tamen dico secundum se, non tamen secundum quod corpus format: Perfectiori enim modo forma caeli perficit materiam, cui praebet esse incorruptibile, quam anima rationalis corpus. Hoc autem ideo est, quia substantia spiritualis quae mouet caelum, est altioris dignitatis, quam ut corpori vnietur.

AD XIV. dicendum, quod aerea corpora esse non possunt rationibus praedictis. Et per hoc patet responsio ad 15. quod procedit de opinione Platonis.

AD XVI. dicendum, quod angelus non mouetur commensurando se spatio, sicut corpora mouentur: sed aequiuoce motus dicitur de motu angelorum, & de motu corporum.

Ad

AD XVII. Dicendum, q̄ verbum Dei non vitur corpore vt forma: quia sic fieret vna natura ex verbo, & carne, quod est hereticum.

AD XVIII. Dicendum, q̄ Porphyrius in hoc opinionem Platonis sequitur, quod Deos nominat demones, quos ponebant animalia, & etiam corpora coelestia.

ARTICVLVS VII.

Utrum Angeli vel demones possint corpus assumere.

SEPTIMO quaritur, vtrum angeli vel demones possint corpus assumere. Et videtur q̄ nō. Corpus enim substantiæ incorporeæ vnitum esse non potest, nisi vel quantum ad esse, vel quantum ad motum: sed Angeli non possunt habere vnita sibi corpora quantum ad esse, quia sic essent eis naturaliter vnita, quod est contra prædicta. ergo relinquunt q̄ non possint corporibus vniri, nisi in quantum mouent ea: sed hoc non sufficit ad rationem assumptionis, quia sic Angelus, & demon assumeret omne corpus quod mouet, quod patet esse falsum. Mouit. n. Angelus linguam asinae Balaam, nec tamen dicitur eam assumpsisse, ergo non potest dici quod Angelus vel demon corpus assumat.

¶ 2 Præt. Si Angeli vel demones corpora assumant, hoc nō est propter eorum necessitatem, sed vel pp nos instruendos quantum ad bonos, vel decipiendos quantum ad malos: sed ad vtrumq; sufficit sola imaginaria visio. ergo non videtur quod corpora assumant.

¶ 3 Præt. Deus in vet. testam. patribus apparuit, sicut & angeli apparuisse leguntur: vt Augu. probat in 3. de Trinit. sed non est dicendum, q̄ Deus corpus assumpsit, nisi per mysterium incarnationis. ergo nec angeli apparentes corpora assumunt.

¶ 4 Præt. Sicut vniri corpori naturaliter conuenit anima, ita non esse vnitum naturaliter conuenit angelo: sed anima non potest à corpore separari cū vult, ergo nec angelus potest corpus assumere.

¶ 5 Præt. Nulla substantia finita potest simul in plures operationes: Angelus est quædam substantia finita, non potest ergo simul, & nobis ministrare, & corpus assumere.

¶ 6 Præt. Inter assumens, & assumptum debet esse aliqua proportio: sed inter angelum, & corpus nō est aliqua proportio, cum sint omnino generum diuersorum, & per consequens impossibilia. ergo angelus non potest assumere corpus.

¶ 7 Præt. Si angelus assumit corpus, aut corpus coeleste, aut aliquid de natura quatuor elementorum: non quidem corpus coeleste, cum corpus cœli diuidi non possit, nec à loco suo diuelli. Similiter nec corpus igneum, quia sic consumeret alia corpora, quibus adhereret: nec æreum, quia aer non est figurabilis: nec aqueum, aqua. n. figuram non retinet. Similiter autem nec terrenum, cum subito disappearant: vt patet de Angelo Thobia: ergo nullo modo corpus assumunt.

¶ 8 Præt. Omnis assumptio ad aliquam vnionem terminatur: sed ex angelo & corpore non potest fieri vnū aliquo illorū trium modorū vnitatis quos ponit Philosophus in 1. Phisic. Non. n. possunt fieri vnū cōiunctione, neq; indiuisibilitate, neque ratione. ergo Angelus non potest corpus assumere.

¶ 9 Præt. Si angeli corpus assumunt, aut corpora ab eis assumpta habent veras species quæ videntur, aut non si quidem habent veras species, cum ergo quæcūque videantur in specie hominis, corpus ab eis

assumptum erit verum corpus humanum, quod est impossibile: nisi dicatur q̄ angelus assumit hominem, quod videtur inconueniens. Si autē non sint veræ species, hoc etiam inconueniens videtur, nō enim decet aliqua fictio angelos veritatis. Nullo ergo modo angelus corpus assumit.

¶ 10 Præt. Sicut supra habitum est angeli, & demones virtute suæ natura non possunt facere in istis corporibus effectus aliquos, nisi mediantibus virtutibus naturalibus: sed virtutes naturales non insunt rebus corporalibus ad formandum speciem humani corporis, nisi per determinatum modū generationis, & nisi ex determinato semine, qualiter constat quod angeli corpus non assumunt. Et eadem ratio est de alijs formis corporū, in quibus angeli aliquando apparent, ergo non potest esse hoc, per hoc quod angeli assumant corpora.

¶ 11 Præt. Oportet q̄ mouens, aliquid influat corpori moto: non potest autem influere nisi aliquo modo contingat. Cū ergo nō possit esse contactus angelorū ad corpora, vñ q̄ non possint modū generandi, vt probatur in 7. Phisic. sed ex hoc quod angelus aliquid imperat voluntate sua, non est simul cum corpore quod per ipsum moueri dicitur, ergo solo imperio mouere non potest.

¶ 12 Sed contra, mouens & motū oportet esse simul, vt probatur in 7. Phisic. sed ex hoc quod angelus aliquid imperat voluntate sua, non est simul cum corpore quod per ipsum moueri dicitur, ergo solo imperio mouere non potest.

¶ 13 Præt. Motus corporalis non obedit angelis ad nutum quantum ad sui formationem, sicut supra habitum est: figura autem quædam forma est, ergo non potest solo imperio angeli corpus aliquod figurari, ut habeat effigiem hominis, aut alius huiusmodi in quo angelus appareat.

¶ 14 Præt. Supra illud Psalms, Dñs in tēplo sancto suo, dicit glo. q̄ & si demones exterius simulacris præsideant, intus tamen esse non possunt, & eadem ratione nec in alijs corporibus: sed si corpora assumunt, oportet eos in corporibus assumptis effectus ergo non est dicendum, quod corpora assumant.

¶ 15 Præt. Si assumunt aliquod corpus, aut toti corpori uniuntur, aut alicui parti eius: si solum alicui parti, non potuerunt totum corpus mouere, nisi vnā partem moueant altera mediante: quod non videtur posse contingere, nisi corpus assumptum habeat partes organicas determinatas ad motum, quod est solum corporum animatorum. Si autem toti corpori uniuntur immediate, oportet q̄ sit in qualibet parte corporis assumpti angelus, & cōstat quod totus, cum sit impartibilis, ergo erit in pluribus locis simul, quod est solius Dei: non ergo angelus potest corpus assumere.

SED CONTRA est, qd̄ legitur de angelis apparentibus Abraham, ut habetur in Gen. decimo octauo, qui in corporibus assumptis apparuerunt. Et similitur de angelo qui Thobia apparuit.

RESPON. Dicendum, q̄ quidam eorū qui sacra scripturæ credunt, in qua apparitiones angelorū legunt, dixerunt q̄ angeli numquam corpus assumunt, sicut patet de Raby Moysē, qui hanc opinionem ponit. Vnde dicit q̄ omnia quæcumque in sacra scriptura leguntur de apparitione angelorū contingunt in visione prophetiæ, s̄m scilicet imaginariam visionem, quandoque quidem in vigiliis, quandoque vero in dormiēdo. Et hæc possunt veritatem scripturæ nō saluare. Ex ipso enim modo loquendi, quo scriptura vitur, datur intelligi quod significatur.

Art. præced.

Lib. 3. c. 11. & 12. tom. 1.

Lib. 1. com. 16. tom. 2.